

Diasporos žiniasklaida - tiltas tarp Lietuvos ir pasaulio: apie misiją, kuri šiandien tampa strategiškai svarbi

Nuo diasporos telkimo, Lietuvos garsinimo iki kovos su dezinformacija - tokią sudėtingą misiją šiuo metu atlieka su įvairiais iššūkiais susidurianti diasporos žiniasklaida. Medijų rėmimo fondo vadovas Ruslanas Iržikevičius neabejoja - valstybės parama diasporos medijoms yra investicija į ilgalaikį Lietuvos ryšį su pasaulyje gyvenančiais lietuviais bei Lietuvos saugumą. Įtemptoje šių dienų geopolitinėje situacijoje lietuvių diasporos informaciniai kanalai tampa vis svarbesniu informacinio saugumo įrankiu, kuris jau seniai peržengė bendruomenių naujienų skelbimo funkciją. Tai - profesionalus tinklas, galintis stiprinti Lietuvos matomumą, ginti jos interesus ir prisidėti prie valstybės atsparumo. Išskirtiniame interviu Medijų rėmimo fondo vadovas paaiškina, kodėl diasporos žiniasklaida šiandien yra svarbesnė nei bet kada, o geruoju pavyzdžiu įvardina fondo paramos sulaukusį Italijos lietuvių naujienų portalą ITLIETUVIAI.IT.

Neringa Budrytė
ITLIETUVIAI.IT

Istorinis indėlis ir dabarties iššūkiai

Lietuvių diasporos žiniasklaida ypatingą vaidmenį vaidino visais laikais. Sovietų Sąjunga okupavus Lietuvą, būtent užsienyje leidžiami lietuviški laikraščiai,

žurnalai, radijo laidos padėjo skelbti tikrąją tiesą apie okupuotą valstybę, telkė išeiviją ir tapo iš žemėlapių ištrintos Lietuvos balsu laisvajame pasaulyje.

Praėjus daugiau nei trims dešimtmečiams po Nepriklausomybės atkūrimo, diasporos žiniasklaidos misija pasikeitė, tačiau reikšmė nesumažėjo. Šiandien ji ne tik palaiko lietuvių ryšį su tėvyne, telkia bendruomenes ar pasakoja apie tautiečių gyvenimą užsienyje. Vis dažniau ji tampa ir svarbia Lietuvos informacinio saugumo, viešosios diplomatijos bei kovos su dezinformacija dalimi.

Rusijos karas prieš Ukrainą, stiprėjantys propagandiniai naratyvai Europoje ir augantis poreikis ginti Lietuvos interesus tarptautinėje erdvėje suteikė naują prasmę diasporos medijų veiklai. Neatsitiktinai valstybė vis daugiau dėmesio skiria šiai sričiai, o Medijų rėmimo fondas diasporos žiniasklaidą mato kaip vieną svarbiausių ryšio tarp Lietuvos ir pasaulio lietuvių grandžių.

„Esame įpareigoti pagal įstatymą remti diasporos žiniasklaidą, nes diaspora yra mūsų išorinis pasaulis, kuris ir tolimas, ir artimas, ir jis toks visada buvo, nes esame ir emigrantų tauta. Nepamiškim to, nes yra labai daug mūsų išvykusiųjų ir tai yra mūsų turtas“, – diasporos kaip neatsiejamos tautos dalies reikšmę pabrėžia R. Iržikevičius.

Ryšys, kurio nepakeis socialiniai tinklai

Pasak MRF vadovo, ryšys su užsienyje gyvenančiais lietuviais turi būti nuolat stiprinamas, o diasporos žiniasklaida čia atlieka esminį vaidmenį – tampa ilgalaikiu ir patikimu kanalu, padedančiu išlaikyti lietuvišką tapatybę bei bendruomeniškumą. Ir nors šiandien komunikacijos kanalų netrūksta, ne visi jie užtikrina kokybišką ir ilgalaikį turinį.

Skirtingai nei trumpalaikiai socialinių tinklų įrašai, profesionaliai kuriami portalai kuria kokybišką, patikrintą ir sistemingą turinį. Tai ypač svarbu diasporoje, kur informacijos patikimumas ir nuoseklumas tampa kertiniu pasitikėjimo pagrindu.

Pirmasis diasporos žiniasklaidos forumas vyko 2024 m. Romoje. ITLIETUVIAI.IT archyvo nuotr.

„Turime išlaikyti ilgalaikiškumą ir tokią žiniasklaidą, kuri nėra valdoma per socialinius tinklus, nėra valdoma per tokius komunikacijos kanalus kaip pokalbių grupės ir panašiai, kuri yra vienoje vietoje, rengiama žmonių, kurie supranta, kaip tą informaciją reikia rengti, tai yra, savo srities profesionalų“, – teigia R. Iržiukevičius.

„Diasporos žiniasklaida svarbi ne tik dėl tapatybės. Ji yra visuomenės

atsparumo ir informacinio saugumo dalis, nes padeda lietuviams užsienyje suprasti Lietuvos saugumo, gynybos ir geopolitikos kontekstą bei atpažinti dezinformaciją“, – R. Iržikevičius.

Fondo vadovas atvirai pripažįsta, kad diasporos žiniasklaidai išsilaikyti konkurencija paremtomis rinkos sąlygomis ypač sudėtinga, juo labiau, kad šie kanalai veikia su ribotais ištekliais bei, daugiausiai, savanorių entuziazmo dėka. Todėl valstybės parama per Medijų rėmimo fondą, užtikrinanti tokių informacinių kanalų gyvybingumą, nėra privilegija, o būtinybė svarbią misiją vykdančiam tinklui.

ITLIETUVIAI.IT - gerosios diasporos žiniasklaidos praktikos pavyzdys

Pasak Medijų rėmimo fondo vadovo, didžiausia diasporos medijų vertė atsiskleidžia tada, kai jos peržengia vien bendruomenės informavimo ribas ir tampa profesionalios žurnalistikos platformomis.

Kaip sėkmingą diasporos medijų projektą R. Iržikevičius išskiria 2014 m. įkurtą nepriklausomą Italijos lietuvių portalą ITLIETUVIAI.IT. Pasak jo, šis portalas jau seniai tapo daugiau nei bendruomenės informaciniu leidiniu, todėl MRF šiemet suteikė paramą net dviem portalo projektams įgyvendinti.

„Italijos lietuvių informacinė priemonė atlieka kelis vaidmenis: bendruomenės telkimo, diasporos ryšio palaikymo su Lietuva, bet taip pat ji atlieka ir sklaidos apie Lietuvą Italijoje vaidmenį, – sako MRF vadovas. – Čia yra ta geroji praktika, gerasis pavyzdys. Žinoma, yra gerai bendruomenės naujienlaiškis, sienlaikraštį ir panašiai, bet yra tikrai puiku, kai iš tokių leidinių gimsta ir didesni projektai. Būtent tokie, kurie vis dar atliepia bendruomeninę dalį, bet jau išauga tuos marškinius ir tampa informaciniu leidiniu, kuris rašo ne vien tik apie tuos pagrindinius bendruomeninius reikalus.“

Diasporos žiniasklaidos forumas Romoje ir 10-asis Italijos lietuvių naujienų portalo gimtadienis | Nuotr. iš archyvo

R. Iržikevičius pabrėžia, kad tokios naujienų svetainės yra sektinas pavyzdys, nes kuria kokybišką žurnalistiką, pasakoja apie lietuvių gyvenimus užsienyje, integracijos iššūkius, kultūrinius skirtumus ir kitas patirtis, kurios įdomios ne tik diasporai, bet ir Lietuvoje gyvenantiems skaitytojams, analizuoja vietos kontekstus ir pateikia juos per lietuvišką perspektyvą.

„Yra tikrai puiku, kai iš tokių leidinių gimsta ir didesni projektai. Būtent tokie, kurie vis dar atliepia bendruomeninę dalį, bet jau išauga tuos marškinius ir tampa informaciniu leidiniu, kuris rašo ne vien tik apie tuos pagrindinius bendruomeninius reikalus“, – R. Iržikevičius.

Tai leidžia ne tik diasporai geriau suprasti save, bet ir Lietuvoje gyvenantiems žmonėms pažinti pasaulį per tautiečių patirtis, o Italijos auditorijai – daugiau sužinoti apie Lietuvą.

„Tai jau yra žurnalistika, kuri atveria šalį per lietuvių akis. Mums, kaip mažai valstybei, labai svarbu suprasti kitas valstybes ir tai, kaip jose gyvena mūsų žmonės“, – teigia R. Iržikevičius.

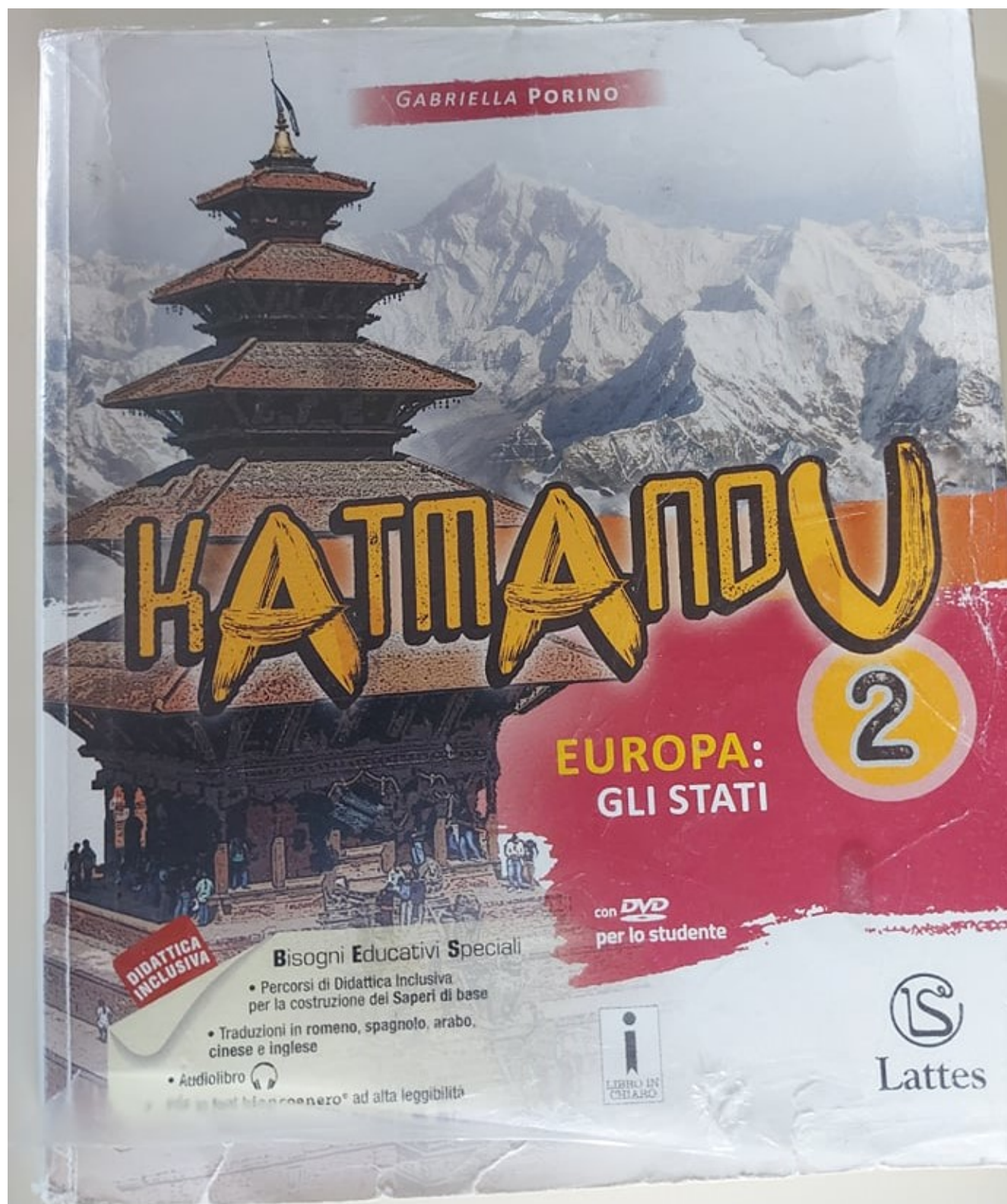
Kova su dezinformacija - misijos dalis

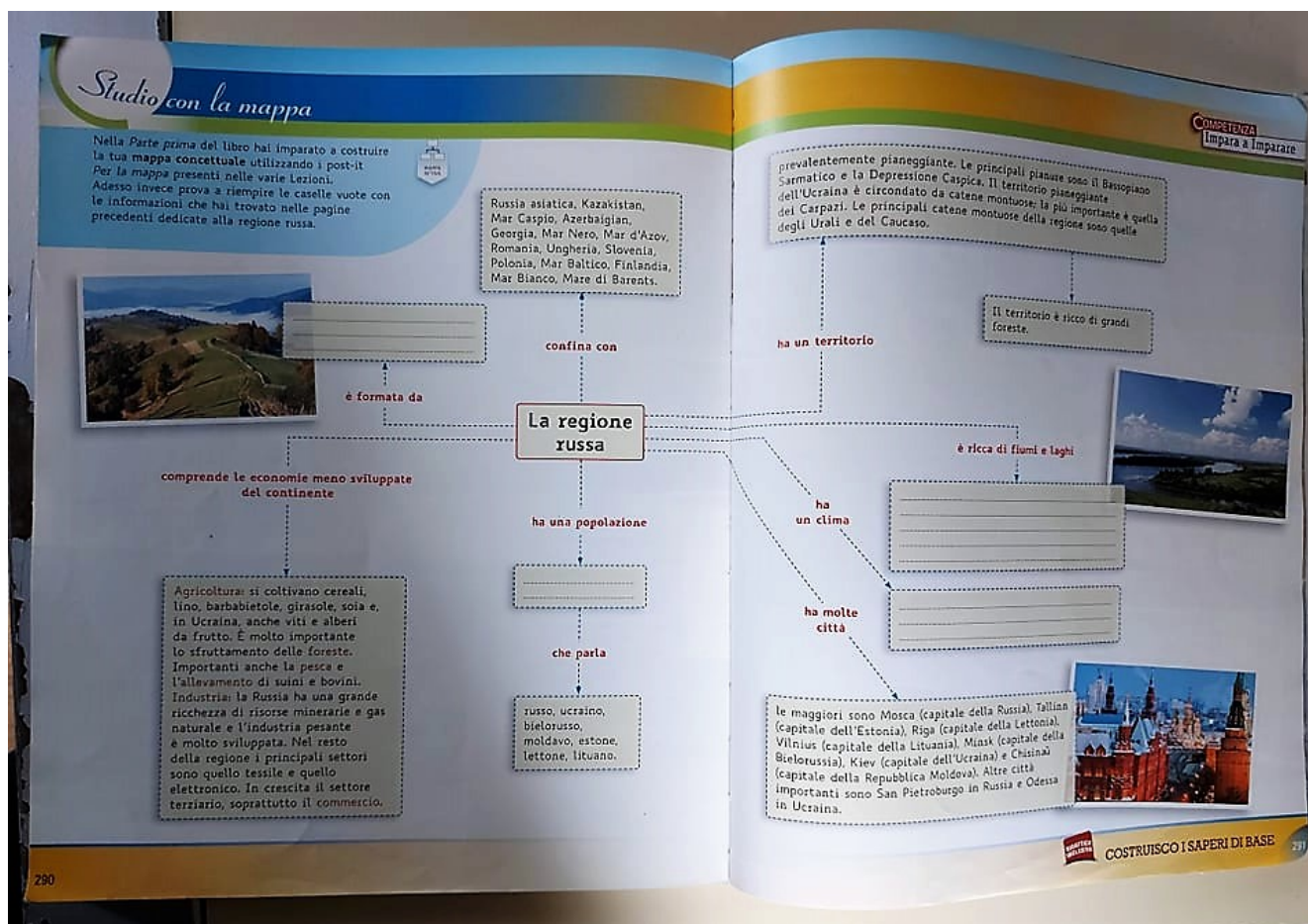
MRF fondo vadovo teigimu, Lietuvos balsu pasaulyje tapusią profesionalią diasporos žiniasklaidą šiandien būtina stiprinti ir todėl, kad ji gali ženkliai prisidėti ne tik prie šalies žinomumo, bet ir prie svarbios kovos informaciniame fronte.

Rusijos karas prieš Ukrainą ir auganti dezinformacijos grėsmė Europoje iš esmės pakeitė požiūrį į diasporos vaidmenį. Jeigu anksčiau daugiausia buvo kalbama apie kultūrinius ir bendruomeninius ryšius, augant geopolitinėms grėsmėms, diasporos žiniasklaida tampa vis svarbesniu informacinio saugumo elementu.

„Diasporos žiniasklaida svarbi ne tik dėl tapatybės. Ji yra visuomenės atsparumo ir informacinio saugumo dalis, nes padeda lietuviams užsienyje suprasti Lietuvos saugumo, gynybos ir geopolitikos kontekstą bei atpažinti dezinformaciją. Tai yra vienas iš mūsų instrumentų kovoje už protus ir širdis Vakaruose“, – sako R. Iržikevičius.

Pasak R. Iržikevičiaus, lietuviai užsienyje dažnai gyvena kitose informacinėse erdvėse, kuriose neretai aktyviai veikia vakarų visuomenėse menkliau atpažįstami stiprūs priešiški naratyvai. Todėl profesionalūs lietuviški portalai tampa svarbiu įrankiu padedančiu suprasti Lietuvos geopolitinį, saugumo ir gynybos kontekstą, ugdančiu kritinį mąstymą, atpažįstančiu ir neutralizuojančiu dezinformaciją.

Dezinformacija skleidžiama ir Italijos mokykliniuose vadovėliuose | Nuotr. iš archyvo

Ypač tai aktualu tokiose šalyse kaip Italija, kur, anot pašnekovo, vis dar jaučiamas istoriškai susiformavęs informacinis fonas, leidžiantis plisti dezinformacijai. Kaip vieną ryškiausių pavyzdžių jis mini atvejį, kai Italijos visuomeninė televizija informacinėje ryto laidoje parodė klaidingą Lietuvos žemėlapią.

Jį pastebėjo vietiniai lietuviai, o Italijoje dirbantys Lietuvos žurnalistai sureagavo operatyviai ir strategiškai – surinko parašus, pasitelkė italų istorikus bei ekspertus, išmanančius Baltijos regiono aktualijas ir pateikę televizijai bendrą argumentuotą kreipimąsi pasiekti, kad klaida būtų ištaisyta. Pasak R. Iržikevičiaus, tokie atvejai rodo, kad diaspora gali veikti kaip aktyvus Lietuvos interesų gynėjas užsienyje.

„Tai buvo fundamentali klaida, kuri turėjo būti pastebėta specialistų, bent kažkiek nusimanančių apie šį regioną. Tai, kad Italijoje dirbantys lietuvių žurnalistai sugebėjo surinkti parašus, atrasti Lietuvos istoriją žinančius istorikus, rodo, kad jie supranta kaip dirba žiniasklaida, kad žurnalistams kartais reikia pateikti paruoštuką, pagelbėti. Čia buvo pademonstruotas strateginis mąstymas ir tai yra

didžiulis pasiekimas. Tai yra Lietuvos užsienio politikos įrankis, kuris padeda mums, kaip Lietuvai, apginti savo interesus", – teigia R. Iržikevičius.

Nauja programa - atsakas į šių dienų iššūkius

Kalbėdamas apie geopolitinius iššūkius, R. Iržikevičius neslepia, kad valstybė į diasporą vis dažniau pradeda žvelgti ir per nacionalinio saugumo prizmę. Šias tendencijas patvirtina naujausi pokyčiai Medijų rėmimo fondo veikloje. Dar šiemet startuos šeštoji – visuomenės atsparumo – programa, kuria siekiama stiprinti visuomenės atsparumą ir informacinį saugumą, o diaspora šioje programoje užims svarbią, aiškiai įvardytą vietą.

Ši iniciatyva atspindi platesnį valstybės požiūrį į žiniasklaidos vaidmenį nacionalinio saugumo kontekste ir atveria naujas galimybes kokybiškiems projektams, kurie prisideda prie visuomenės informavimo bei atsparumo stiprinimo. Artimiausiu metu Fondas planuoja skelbti konkursą pagal šią programą.

MRF vadovas R. Iržikevičius (pirmas iš kairės) ir Italijos lietuvių naujienų portalo vyr. redaktorė N. Budrytė (trečia iš kairės) |

Asmeninio albumo nuotr.

„Krašto apsaugos ministerija, skirianti finansavimą šiai programai, pabrėžė labai aiškiai, kad norėtų įtraukti į šią programą diasporą, nes šios programos vienas iš tikslų, apskritai kalbant, yra stiprinti visuomenės atsparumą ir nacionalinį saugumą. Taigi, diasporos žiniasklaida svarbi ne tik dėl tautiškumo ar tapatybės. Ji yra visuomenės atsparumo, yra informacinio saugumo dalis, nes padeda lietuviams užsienyje taip pat suprasti Lietuvos saugumo, gynybos ir politikos kontekstą ir atpažinti dezinformaciją.

Jeigu vėl ateis diena X, mums reikės jūsų pagalbos. Reikės jūsų susitelkimo, mums reikės kiekvieno jūsų veiksmo, kuris galėtų mums padėti čia Lietuvoje. Norėsime kito lygio ryšio – ne vien kultūrinio, ne vien tik istorinio, ekonominio ar pažintinio, bet jau dabar ir tokio gilesnio supratimo, pavadinkime tiesiai – tėvynė yra pavojuje“, – pabrėžė MRF vadovas.

Jo teigimu, ryšys su diaspora šiandien jau neapsiriboja vien kultūra, istorija ar ekonominiais ryšiais. Valstybei svarbu, kad užsienyje gyvenantys lietuviai išliktų informuoti, suprastų geopolitinę situaciją ir, prireikus, galėtų tapti aktyvia Lietuvos palaikymo jėga tarptautinėje erdvėje.

Ateities vizija - platesnis diasporos žiniasklaidos tinklas

Žvelgdamas į ateitį, Medijų rėmimo fondo vadovas mato dar didesnę diasporos žiniasklaidos potencialą, stipresnę diasporos medijų bendradarbiavimą. O viena ambicingiausių vizijų vadina bendrą europinį portalą, kuris apjungiantų skirtingų šalių lietuvių diasporas.

Tokia platforma, kurioje savo istorijomis dalintųsi lietuviai iš Italijos, Portugalijos, Ispanijos, Prancūzijos, Vokietijos ir kitų Europos šalių leistų sujungti skirtingas bendruomenes, dalintis turiniu ir įtraukti tas šalis, kurios neturi savo žiniasklaidos kanalų.

Tai, pasak MRF vadovo, būtų ne tik informacijos šaltinis, bet ir bendruomenės vienijanti platforma, leidžianti dalintis patirtimis, gerosiomis praktikomis ir stiprinti lietuvišką tapatybę visame žemyne.

Straipsnis parengtas pagal Medijų rėmimo fondo finansuojamą projektą „Lietuvos ir Italijos lietuvių bendruomenės reprezentacija Italijoje“

2026 m. suteikė 7000 EUR paramą
projektui „Lietuvos ir Italijos lietuvių
bendruomenės reprezentacija Italijoje“